

УДК 33.336.71

Н. Е. АВАНЕСОВА, канд. екон. наук, доц., ХНУБА, Харків;**О. О. ЧЕРЕМИСОВА**, студент, ХНУБА, Харків**ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ
КАРТКОВОГО ПРОЕКТУ**

У сучасних умовах охарактеризувати економіку України є не простою справою. Створення в Україні умов для подальшого економічного зростання вимагає вдосконалення організації готівкового обігу з приведенням його у відповідність до потреб ринкової економіки.

Безумовно розрахунки з використанням готівки надзвичайно дорого обходяться державній і комерційній фінансовій структурам. Один з можливих і найперспективніших способів вирішення проблеми – створення ефективної автоматизованої системи безготівкових розрахунків. За експертними оцінками, така система може забезпечити скорочення наявного грошового обігу майже на третину.

Ключові слова: банківська карткова система, безготівкові розрахунки, пластикова картка, система пластикових карт, спеціальний платіжний засіб.

Вступ. Системою Пластикових Карт (СПК) окремого банку або платіжної організації є сукупність діючих договірних відносин, програмно-технічних рішень, внутрішньої організаційної і методологічної інфраструктури, об'єднаних завданням здійснення платежів і розрахунків в електронному виді й одержання вигоди.

Постановка проблеми. Процес економічного ефекту карткового проекту насамперед визначається як різниця між доходом від його реалізації, цьому процесу притаманні витрати на його здійснення впродовж усього періоду впровадження та використання пластикових карток.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Теоретичні, методичні, економіко-організаційні питання формування ринку сучасних карткових платіжних інструментів стали провідними темами дослідження відомих зарубіжних економістів [6]. Ці проблеми відображено і у вітчизняній науковій літературі, зокрема, у дослідженнях В.В. Вітлінського, А.С. Гальчинського, В.М. Гейця, В.М. Кравця, А.І. Кредісова, В.І. Міщенко, О.М. Мозгового, А.М. Мороза, С.В. Науменкової, Ю.М. Пахомова, А.С. Савченка, І.В. Сало, В.С. Стельмаха, А.С. Філіпенка, В.Ю. Ющенко та інших.

Метою статті є покращення розвитку карткової платіжної системи, що перш за все передбачає її ефективне використання в економічному аспекті дослідження та сприяє розрахунку показників щодо залучених коштів та витрат.

Виклад основного матеріалу. Головним завданням методики оцінки ефективності СПК є одержання відповіді на основні питання, що хвилюють насамперед керівників, що приймає рішення на використання виділених на комплексні програми ресурсів (табл. 1).

Таблиця 1. Розрахунку показників залучених коштів та витрат

Показники	Розрахунок	Опис складових розрахунку
1	2	3
Оцінка обсягу залучених коштів на карткові рахунки	$200 \text{ грн} * 100\,000 = 20\,000\,000 \text{ грн} = 20 \text{ млн грн}$	Для результату від карткового проекту обрали суму. Вважаємо, що середньомісячний залишок на картці складає 200 грн. Виходячи з цього, розраховано прогнозовану суму середньомісячних залишків по рахунках 100000 власників карток;
Припустимо, що залучені кошти будуть розміщені наступним чином: - 1.800% залучених коштів будуть поміщені в міжбанківські депозити в найбільших іноземних банках – під 5% річних, - 2.200% залучених коштів будуть поміщені у валютні кредити корпоративним позичальникам під високоліквідну заставу по ставці 18 % річних.		
Щомісячні доходи від розміщення складуть:	$20\,000\,000 \text{ грн} * (0,8 * 0,05 + 0,2 * 0,18) / 12 = 126\,667 \text{ грн}$	Спектр фінансових інструментів, на яких банки можуть одержати дохід не надто широкий, що призводить до варіювання співвідношення міжбанківських депозитів і кредитів – 80/20 чи 70/30.
Шляхи для покращення конкурентноздатності пластикової картки: плата за зняття готівки складе: плата за операції безготівкової оплати складе:	1) $500/2 * 1\% * 100\,000 = 250\,000 \text{ грн}$ 2) $500/2 * 0,1\% * 100\,000 = 25\,000 \text{ грн}$	Для підтримки конкурентноздатності картки, прийдеться відмовитися, принаймні спочатку від комісії за зняття готівки.
Сукупні щомісячні доходи складуть:	$126\,667 + 250\,000 + 25\,000 = 401\,667 \text{ грн}$	після реалізації 100 тис. карток
Розрахунок щомісячних витрат:	$(2,5 \text{ грн} + 10 \text{ грн}) * 100\,000 / 12 = 20\,833 \text{ дол}$	Вони містять у собі витрати на емісію пластикових карток
Вартість однієї пластикової картки з магнітною смугою при тиражі в 100 тис. штук не може скласти менш 2,5 грн., а собівартість операції ембосування картки – 10 грн.		
Витрати на виплату відсотків по картці щомісяця складуть:	$200 \text{ грн} * 100\,000 * 0,5\% / 12 = 8\,333 \text{ грн}$	Будемо вважати, що відсотки по залишках на картці будуть нараховуватися по ставці 0,5% річних у гривні.

Закінчення таблиці 1

1	2	3
Щомісячні витрати по цій статті складуть:	$7\,500 \text{ дол} * 250\% * 98/12 = 153125 \text{ грн}$	Річна вартість володіння робочим місцем на базі персонального комп'ютера складає в середньому більш 250% від вартості первісних інвестицій [2]
Витрати на інкасацію складуть:	$500 \text{ грн} / 2 * 0,1\% * 100\,000 = 25000 \text{ грн}$	Витрати на інкасацію можна оцінити, виходячи із середньої ставки інкасації готівки, що складає 0,1–0,3% від суми, яка інкасується.
Щомісячні витрати на канали зв'язку для 50 банкоматів без обліку вартості трафіка складуть:	$1250 \text{ грн} * 50 = 62\,500 \text{ грн}$	Витрати на телекомунікації в даному випадку будуть складатися з вартості оренди виділених каналів зв'язку до 50 банкоматів.
Витрати на заробітну плату додаткових операційних працівників складуть:	$2\,000 \text{ грн} * 98 = 1\,960\,000 \text{ грн}$	У щомісячних витратах істотну частку складають витрати на заробітну плату й оренду приміщень.

Слід зазначити, що приведений розрахунок є оптимістичним і не враховує як багатьох додаткових факторів, що впливають на ефективність, так і можливих варіантів подальшого розвитку проекту, а саме:

1) У розрахунку не враховані досить великі трудові витрати на відкриття рахунків і видачу пластикових карток.

2) При оцінці прибутковості розміщення коштів не врахована необхідність дотримання норм ліквідності, відрахування у фонд обов'язкового резервування (ФОР), а також податкові відрахування, що, безумовно, знизять ефективність проекту.

3) Не враховані витрати на розробку дизайну нової картки банку, що збільшать вартість проекту.

4) У розрахунку не враховані витрати на устаткування і програмне забезпечення процесингового центру.

5) У розрахунку не врахована заробітна плата додаткових співробітників процесингових центрів, бухгалтерій, відділів управління інформаційними технологіями і інших підрозділів уповноважених банків – учасників проекту.

6) При складанні розрахунку передбачалося, що будуть використовуватися традиційні картки з магнітною смугою і збережеться

існуюча технологія обслуговування клієнтів банку – власників пластикових карток.

7) У переліку операцій, виконуваних банківськими операційними працівниками по картках, не враховані операції з оплати комунальних послуг, операції по оформленню строкових вкладів, що будуть виконуватися по картках.

Доходи, отримані учасниками проекту, складаються з процентних доходів від розміщення залучених коштів, стягнутої з клієнта щорічної сервісної плати, комісій банку за операції видачі готівки і за операції безготівкової оплати в комерційній мережі.

Для окупності карткового проекту банку, він повинен бути масовим, а залишок коштів на картці – досить великий, причому по розрахунках і досвіду західних банків, «картковий» проект у принципі не може бути таким, що окупається при середньомісячних залишках на картках менш 50 дол.

Для залучення масового клієнта повинна бути встановлена підвищена процентна ставка на залишок коштів на картковому рахунку і компенсації – знижки і навіть разовий кредит при покупках.

Провели аналіз витрати часу операційних робітників банку дані якого показують, що трудові витрати операційних працівників на обслуговування власників карток значні. Можливими заходами зменшення цих трудових витрат можуть бути:

1) обмеження на виконання банком деяких операцій з картками – зняття готівки і одержання виписок буде здійснюватися тільки через банкомати;

2) перенесення акценту з операційного обслуговування клієнтів на використання альтернативних каналів реалізації банківських продуктів і послуг (банкомати, телефон, Інтернет);

3) поширення карток у першу чергу серед співробітників підприємств, що вже знаходяться на розрахунково-касовому обслуговуванні в уповноважених банках, і для яких уже реалізовані «карткові» зарплатні проекти [5].

Висновки. Джерелами підвищення ефективності проекту є: залучення до проекту зацікавлених у безготівкових розрахунках компаній, торгівельних мереж, які можуть вкласти свої кошти для спільного інвестування карткового проекту [4].

Банківські карткові системи в принципі не розраховані на країни з економікою, що розвивається, характеризуються надлишком дешевої робочої сили, низьким рівнем заробітної плати і нерозвиненою інфраструктурою [3].

Список літератури: 1. Адамик Б. П. Національний банк і грошово-кредитна політика: Навч. посіб. – Тернопіль: Карт-бланш, 2012. – 278 с. 2. Гришко С. Электронные деньги: да или нет? // Бизнес информ. – 2007. – № 9–10. – С. 134–138. 3. Зайцев О. Электронные кошельки завоевывают американский рынок// Банковская практика за рубежом. – 2011.- № 6. – С. 56–62. 4. Первозванский А. А., Первозванская Т.Н. Финансовый рынок: расчет и риск. – М.: Инфра-М, 2010. – 172 с. 5. Пурисова Е. Г. Виртуальные банковские услуги населению // Банковские услуги. – 2005. – № 6.- С. 7–15. 6. Терехов Е. Н. Карточные платежные системы в Украине // Механізм регулювання економіки, економіка природокористування, економіка підприємства та організація виробництва. Суми, 2010. № 2. – С. 307–311

Bibliography (transliterated): 1. Adamyk B. P. Natsional'nyy bank i hroshovo-kredytna polityka: Navch. posib. – Ternopil': Kart-blansh, 2012. – 278 p. 2. Hryshko S. Elektronnie den'hy: da u ly net? – Byznes inform. – 2007 – No 9–10. – P. 134–138. 3. Zaytsev O. Elektronnye koshel'ky zavoievayut amerykanskiy rinok// Bankovskaya praktyka za rubezhom – 2011 – No 6. – P.56–62 4. Pervozvanskiy A. A., Pervozvanskaya T.N. Fynansovyy ryнок: raschet y rysk. – Moscow: Ynfra-M, 2010. – 172 P. 5. Purysova E. N. Vyrtual'nie bankovskyye usluhy naselenyyu. – Bankovskyye usluhy. – 2005. – No 6. – P.7–15. 6. Terekhov E. N. Kartochnye platezhnyye systemy v Ukrayne. – Mekhanizm rehulyuvannya ekonomiky, ekonomika pryrodokorystuvannya, ekonomika pidpryyemstva ta orhanizatsiya vyrobnyctva. Sumy, 2010 – No 2. – P. 307–311.

Надійшла (received) 04.06.2014

УДК: 339.9

С. І. АРХІЄРЕЄВ, докт. екон. наук, проф., НТУ «ХПІ»;

І. О. ДЕРІД, канд. екон. наук, ст. викл., ХНУ ім. В. Н. Каразіна, Харків

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ І ЙОГО МІСЦЕ В МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ

У статті проаналізовані існуючі погляди на трансфер технологій як економічне явище, розкрито власне розуміння сутності трансферу технологій, засноване на вивченні вітчизняних та зарубіжних досліджень та останніх світових тенденцій. Розглянуто основні види трансакцій із трансферу технологій. Наводяться статистичні дані про обсяги трансферу технологій в міжнародному бізнесі. Проаналізовано значення трансферу технологій в умовах глобалізації.

Ключові слова: технологія, знання, трансфер технологій, інтелектуальна власність, ліцензування, міжнародний бізнес, глобалізація.

Вступ. Поняття «трансфер технологій» описує складний процес, а тому більшість наявних визначень даного поняття, на жаль, не відображають його повної сутності. Саме із цієї або подібної фрази починається майже кожна стаття, присвячена трансферу технологій. Крім того, як зазначають автори статті журналу «Експерт», стосовно трансферу технологій, «якщо слідувати новим віянням, легко перетворитися на параноїка, що бачить трансфер технологій практично в будь-якому прояві людської діяльності...» [1]. В першу